

פגיעה מינית בילדות ממשיכה ללוות את הנפגעים במשך חיים שלמים. בספר הביכורים שלה, **אשרה גרינבלט** מתארת פגיעה שעברה ילדה דתית ואת השלכותיה על נעוריה ובגרותה. שני פרקים מתוך הספר, כאלו שאינם עוסקים בפגיעה, אלא בחיים עצמם, מובאים כאן

צל גדול על החיים

היא מדלגת במיומנות בין תבשיל לתבשיל, טועמת אחד ומתבלת את האחר, בוחשת לרגע, מנמיכה את האש. ארבע להבות דולקות בו זמנית. היא מרימה את מכסהו של הסיר הגבוה ביותר וריח סלק מתפשט מהמטבח ועד הסלון. היא מניחה את המכסה בחזרה ומרחיקה את שקית הרימונים מהאש. מן המטבח היא שומעת את אליה מספר סיפור לקשת ולירדן ומהרהרת בו. אף שהתלווה לאיתן לסליחות בטרם זריחה הוא לא פורש לישון. תחת זאת הוא מנדב עצמו לכל משימה שתעמוד לוכתו ביום הדין. אין נחת גדולה יותר להורה מחיבה בין ילדיו. עכשיו היא מבינה עד כמה. היא מתחילה לחוש כאב בכפות רגליה. מהדקת בצק באצבעותיה לתחתית של תבנית עגולה. אצבעותיה מתעייפות כשהבצק מכסה את כל החלק הפנימי של התבנית והיא מכניסה אותה למקרר. היא נזכרת שכמעט לא אכלה מהבוקר ומכינה לעצמה קפה מתוק ומעורר.

השנה חל ראש השנה ברביעי בערב. יחד עם שבת אלו שלושה ימים של תפילות וארוחות. וכאילו לא די בחמשת צאצאיהם, בחרו לחזמין לחג את אחיו ומשפחתו. "עירוב תבשילים", היא מוסיפה בטוש ורוד לדף שעל המקרר. שלא תשכח. בהזדמנות זו היא מוחקת מהרשימה את מה שכבר הכינה. עוף בפירות יבשים, ירקות ממולאים, שניצלים לילדים וחצילים צלויים.

תכף יחזור איתן עם המתנות. את הרישואל הזה היא אוהבת. על הרישואל הזה הם לא ויתרו אף פעם. גם בתקופות הפחות טובות שלהם. העומס בקניון לא מרתיע אותה והוא מדלג במרץ בין חנות לחנות ומתאים מתנה לכל אחד מבני המשפחה. היא זוכרת היטב את המתנות שבחר בשנה שעברה. איך נכנס הביתה וקרא לילדים להתאסף בסלון והניח לידו שקית גדולה של חנות צעצועים ובתוכה חמש מתנות שונות. הוא הוציא מתוך השקית שתי מתנות בגודל דהה ונתן אחת לקשת ואחת לירדן. קשת קוצה את הנייד במהירות וירדן הביט בה כאילו לא הונחה בידו מתנה משלו. בין אצבעותיה הקטנות של קשת בצבצה פרווה ירוקה ואדומה ועיניו של

לגדול על חיים
מאת אשרה גרינבלט
הוצאה עצמית, 2019
242 עמודים

תמונת אינטרסציה: שאטרסטוק

הלחי. כעת היא מהרהרת במתנה שהביאה לו השנה. בדרך כלל היא קונה לו דיסקים. אמנם כאלו שהיא עצמה אינה מסוגלת לשמוע אבל הוא שמח בהם. חזנות מחד ואופרות מאידך. עברית וארמית לצד אישלקית. מילים שהיא לא מבינה ולא מדברות אליה. איתן מתיישב, מותח את גבו ומהמהם. כשהוא מרגיש שחייבים את גורנו היטב הוא פותח את המחזור ושר קטעי תפילה במנגינות שהיא לא שמעה מעולם. קשת וירדן לא מפספסים את ההודמנות ומתיישבים עליו. "מנגינות חדשות?" שמרית שואלת אחרי זמן מה. "קצת", הוא משיב, "שאלתי משהו מהמקהלה לטובת התפילה".

"זה יפה", היא אומרת והוא מצטנע. "מותר לך לקבל מחמאה", היא אומרת. "על המקלה כן", הוא משיב. "לא על תפילה. לבית הכנסת אני משתדל לבוא נקי. בלי אגו ובלי לבקש את אהדת הקהל. יותר משחזן צריך לדעת לשיר הוא צריך להיות ראוי להוביל את הציבור. לעמוד בינו ובין הקדוש ברוך הוא. ככה אני מרגיש".

"אנחנו לא באמת כאלה קדושים", היא בוחרת בלשון רבים כדי לא להעיר לו ישירות והוא משיב, "אבל אנחנו מצויים להיות".

ירדן נתלו בה בסקרנות. איתן שלח ידיו להוציא את המתנה השלישית. תמר בת השבע נדרכה. היא קיבלה לידיה מתנה גדולה מכפי שציפתה ועיניה הברינקו בהתרגשות. "איזה מתנה גדולה", היא אמרה, ואיתן הציע לה לנחש מה באריזה. היא בחנה את צורת העטיפה והעובי. דרכה היא ניגשה למלאכת הפתיחה, וכשענייה גילו את לוח השעם עם המסגרת הצבעונית היא נשמה לרווחה ומיד ביקשה מאיתן שיתלה לה את זה לפני החג. אחר כך הוא הוציא את המתנה הרביעית ועידן שכבר ידע שהגיע תורו כמעט חטף אותה מידיה. "אני מצטער, אליה, לא מצאתי משהו בשבילך", אמר איתן, ולפני שאלה הספיק להתעצב הוסיף, "נראה לך?" והוציא מתנה חמישית מתוך השקית הגדולה. "חג שמח, בן", אמר והגיש לו ספר עטוף. שמרית הודתה לאיתן על הזמן ותשומת הלב שהקדיש לכולם וקמה ממקומה לשוב אל המטבח, ואיתן שלח את כולם לומר תודה גם לאימא. "את חושבת ששכחתי אותך?" שאל והוציא מכיסו מצטפה. "בבקשה. לא תוכלי להשתמש בזה בחג אמנם אבל יהיה לך לאחרי".

"הי, זה לא פייר, אני לא הספקתי לקנות לך מתנה", אמרה שמרית בין התנצלות לתלונה ונשקה לו על

בלעדיו, היא מעריכה, שום דבר מזה לא היה אפשרי, בלי העקט שלו, העזרה הפיזית, והמרחב שהוא נותן לה לעשות את הדברים בדרך שלה

כבר זמן מה שהיא מרגישה שהכול ביניהם דופק מצוין. שהם מתואמים בלי מילים והכול מתקתק. כמו מכונה משומנת. לכל רכיב תפקיד מוגדר משלו. לא מצופה ממנו ליותר ממה שהוגדר ומצד שני בלעדיו אי אפשר. הוא מעולם לא היה מובן מאליו עבורה. יום יום היא מודה לאלוהים ששלח לה אותו. בלעדיו, היא מעריכה, שום דבר מזה לא היה אפשרי. בלי השקט שלו. העזרה הפנימית, והמרחב שהוא נותן לה לעשות את הדברים בדרך שלה. הוא לא מבקש הרבה; שהבית יתפקד, שלא יהיו דרמות, שתהיה איתו במידה. את אלו היא מושתדלת להעניק לו מייטב יכולתה.

זרי הכרובית המונחים על השיש קוראים לה והיא מתלבטת עד כמה לפרק אותם. מספיק כדי לזרז שותולעים אין. חרקים קטנים עדיין יכולים לחמוק תחת עיניה וידיה. הלכה הלכה אבל את התפריט שהרכיבה לשבת לא תשנה כי סופר לא היו ירקות נקיים מחרקים. אז היא מנקה ככל יכולתה. מעבר לזה הכול מלמעלה. זה לא התחום היחיד שבו היא בוחרת עד כמה לדבוק בהלכה. כבר לפני שנים החליטה שבמורכבות של החיים לא תמיד נכון ללכת עד הסוף עם ההלכה היבשה והיא מפעילה שיקול דעת משל עצמה.

★

הקומה השנייה של עזרת הנשים היא צופה באיתן מתחנן. שתי ידי אוחזות בעמוד התפילה וטבעת הגישוואן משווה לו קסם וכריזמה. גופו רחב וחוסן. עורו שהם במידה

ובלוריתו מגביהה אותו בשניים-שלושה סנטימטרים נוספים על מה שהעניק לו אלוהים. במרכז הראש מונחת כיפה קטנה, די בה כדי להעיד מבלי להתרים. מאוזנת כמוהו. מאוזנת. לכאן ולכאן.

הוא בוחר את המנגינות. יש כוחו לשמח את הציבור במנגינה מוכרת או לבחור לרגש במנגינה חדשה.

וכשהקהל נסחף למנגינה

שהוא החליט לוותר עליה

הוא מרים קולו בשירה

ומשיב אותם למקומם.

כמו רועה המוביל את

העדר מלפנים ובו בזמן

מאסף אותו מאחור. תמיד

יהיו מי שתפעלו ומי

שיתאכזבו. מכל בחירה

שלא יעשה. זה כוחו וזו

אחריותו.

בסדר העבודה, כשמישהו

מזקקל נישל לסייע לו

לתורומם אחרי כריעה,

הוא נבון.

"בכל זאת", אמר לה

פעם, "אני לא כהן גדול".

אף שגבו מופנה אליה

היא יכולה לראות את קשת הרגשות הרחשים בו בעת

הזו. את כובד התפילה לצד העונג שהשירה מעניקה

לו. את עיניו הבורקות בהתרגשות ואת הגומה הקטנה

המעמיקה בסנטרו בשעה שהוא מריכו. הוא שר בקול

נמוך ועבה וברגעי השיא עולה כמה טונים למעלה

בעדינות ובתחינה. לרגע היא תוהה אם משחקים בקול

עוברים על אלוהים כפי שהם עוברים על בני אדם.

תבום התפילה נישנים אליו בזה אחר זה גברים רבים

ולוחצים את ידו, והוא משפיל מבט אבל בפנים היא

יודעת שגלים עדינים של גאווה מציפים אותו. שני

נשים נישנות אליה, מבקשות להעביר באמצעותה את

תודתן על התפילה המרגשת והיא מבטלת אותן.

"איזו קלה", הוא אומר בדרך חזרה מבית הכנסת,

והיא מביטה בו ולראשונה מזה בעצמה קנאה. החזנות

והשירה במקלה הן עולם שלם שיש לו, ואילו היא כל

כולה שקועה בחובות הבית, ועם כל כמה שהיא אוהבת

את ילדיה, כעת כבר אין בזה כדי למלא אותה.

במוצאי החג הם עומדים מול הכיורים הגדולים

בכלים מאורחת החג. על כל כלי שהיא שוטפת הוא

שוטף שניים. נראה לה שהוא יסיים לפניו והיא כבר

מצטערת שבחרה לתת לו לשטוף את הכיור הבשרי

על הספר

נושא טעון

הספר "לגדול על מים" הוא סיפורה של שמריה, ילדה דתייה, בת מושב דתי, שעברה פגיעה מינית. השלכותיה של הפגיעה הסיפוי ללוות אותה במשך כל שנות נעוריה ובגרותה והשפיעו על הבחירות שלה כאשה בוגרת, כאם וכרעה. בספר מתוארים הפגיעה עצמה וכן נושאים מורכבים נוספים: קוראים וקוראות שעוסק בנושא הזה מכבד עליהם במיוחד, ואי שישקלו אם לקרוא בו. הספר כתוב בשפה מכבדת ומתוך הערכה למגזר הדתי, אבל הוא נוגע בנושאים טעונים שעולים בחיים הזוגיים.

סופרת נולדה

אשרה גרינבלט, נשואה ואם לשלושה, הציבה לעצמה בספר ביכוריה שתי מסורות שונות וגדולות: המטרה הראשונה הייתה להגשים את החלום לעסוק בספרות; המטרה השנייה הייתה להביא אל השיח נושאים שלרוב אינם מדוברים. התהליך הכתיבה של הספר החל כשגרינבלט חלתה בסרטן השד. "הסרטן יצר את ההבנה שאם יש משוהו שמועד רוצים לעשות אז עושים אותו עכשיו ולא מחכים לפנסיה, כי אולי לא תהיה כו", היא מספרת. והיא אכן לא חיכתה וכבר לקראת סוף הטיפולים הביולוגיים החלה בכתיבה. "כמו שעברה פגיעה מינית, היה לי ברור שהספר הראשון שאכתוב יעסוק בנושא הזה. הספר אמנם לא אוטוביוגרפי, אבל הוא נשען על אי אלו חוויות אישיות. היה לי חשוב להציג בפני הקוראים חיים שלמים שיש בהם התמודדות רגילות שחלק מהן מתעצמות בגלל טראומות ילדות. היה לי חשוב להביא סיפור שממחיש שגם אחרי הפגיעה ניתן לחיות חיים שלמים, שיש בהם זוגיות ואהבה, ויחד עם זאת הפגיעה תמיד תהיה ברקע".

ולעצמה את החלבי.
 "יש הופעות החודש?" היא שואלת. "שניים", הוא משיב והיא נאנחת.
 "זה בעיה?" הוא מיתמם.
 והיא משיבה שאולי כדאי שיהיה יותר בבית. שההופעות נהיו תכופות והיא זקוקה ליותר עזרה מצידו. שקשה לה ועומס לה.
 הוא מגיב בכעס. "במקום לנסות לקחת לי את המקהלה אולי כדאי שגם את תמצאי לך איזה תחביב שלא תרגישי שאין לך כלום חוץ מכלים וכביסה".
 הוא מסיים עם הכלים לפניה. "תלך לישון", היא אומרת לו. "גם ככה יש לי עוד דברים לעשות". הוא לא מנסה לשכנע. אפילו לא שואל מה יש לה לעשות. היא מתעקבת עוד ועוד. מסדרת את הסלון ומנקה את השירותים. כשהיא נכנסת למיטה היא מוצאת אותו ישן עמוק וגבו מופנה אליה. היא מתקשה להירדם. נעה בין עלבון לכעס. בין אשמה להאשמה. היא בוחנת את דבריו. רגע נדמה לה שהוא צודק ומה היא רוצה ממנו ורגע נדמה לה שהוא אטום ולא רגיש אליה. היא נזכרת במגדלה שתמר הביאה מבית הספר. כמה החמיאה לה על הצביעה העדינה. ואז חולפת בראשה מחשבה שהיא עצמה מציירת לא רע ואולי זה הדבר שיעניק לה משהו שחסר לה. למה בכלל ליתר על הצורך? היא שואלת את עצמה ונזכרת שבילדותן היא הייתה מציירת טוב מיעל, וחגית הייתה משתדלת לחלק את המחמאות שווה בשווה כדי שיעל לא תיפגע. היא נזכרת בתקפה שהמעיטה לצאת החצוה ובמקום זה בילתה שעות רבות עם יעל בהרכבת פאזלים ובציור. אביב היה מצטרף אליהן בשמחה ריק לפעמים היה מציע לצאת לגנדרות או לרכוב על אופניים. אחר כך היא נזכרת ביום ההוא שאימא שלה שאלה אותה למה היא כבר פחות משחקת בחוץ. היא לא רצתה שישאלו אותה יותר מדי שאלות שאין לה תשובה עליהן, אז היא נטשה את המכחולים וחזרה לרכוב על אופניים ולטפס על עצים.
 "החלטתי לשמץ בקולך", היא אומרת לאיתן למחרת. "אני אחזור לצייר".
 "אחלה", הוא אומר מבלי להביט בה.
 "אתה לא שמח?"
 "אני חושב שזה אחלה", הוא מרים את ראשו כמו שהוכרח לכך והיא נשארת בהרגשה שלא באמת אכפת לו. שהוא רק רוצה את השקט שלו. שרק לא ייקחו לו את המקהלה.

היא מדפדת במקומון מתוך שעמום ונתקלת במודעה על חוג ציור. משוה בפשטות שלו תופס את עיניה. פונט עדין, מעט מילים ואיור קטן בשחור ולבן. העובדה שהמודעה לא כוללת ציור בצבעים מרמזת לה שמי שפרסם אותה הוא אדם שמבין את מגבלות המדיה. ואולי יש פה ניסיון לתת מרחב יצירתי. היא תולשת את העמוד מהעיתון, מקפלת אותו לרבעים ותוחבת לתיקה.